

HEMMERT JÁNOS: COPPELIUS MŰHELYE

Szellemi termelőbázis

CSAK A KUTATÁSI JEGYZŐKÖNYV DOKUMENTÁLJA

Erőforrásaink, lehetőségeink számbavételét és minél jobb kihasználását sürgeti a gazdasági kényszer. Rászorít — sok egyéb mellett — arra, hogy az eddiginél jobban számoljunk és gazdálkodjunk szellemi erőnkkel is. Végre talán megértjük, hogy az előbbrelépéshez nélkülözhetetlen a technikai apparátus mellett az „emberi tényező”, a szellemi kapacitás eredményesebb kihasználása. A kvalifikált munkaező, a képzett szakembere mellett a termelési folyamatban felértékelődik azok szellemi munkája is, akik — bár a termelésben közvetlenül még nem eléggé érdekelték — felelősek a szakképzésért, illetve szaktudományuk magas szintű művelőiként letéteményesei felfedezéseknek, új eredmények, megoldások találásának. Ezen társadalmi csoporttól, az egyetemeken oktatóktól-kutatóktól az új elképzelések — például az MSZMP KB a műszaki fejlődés meggyorsítása érdekében hozott határozata — azt várják, hogy felkészítsék a termelési folyamatokat fejlesztő és irányító szakembereket, továbbá segítsék a vállalatok, szövetkezetek műszaki kultúrájának javítását, kölcsönös érdekeltségen alapuló együttműködéssel segítsenek hasznosítani a tudományos eredményeket a gyakorlatban. Igen ám, de egyelőre nincs megoldva az oktatás, a szakemberképzés, a kutatás és a termelés intézményes összekapcsolása. E téren bőven van tennivaló — központi is, helyi is... A szegedi felsőoktatási intézmények közül ez leginkább a József Attila Tudományegyetem Természettudományi Karát érinti. A feladatokról, eredményekről és gondokról a kar vezetőjétől, Bartók Mihály dékántól kértünk tájékoztatást.

Az egyetemen tevékenykedő szakembereket az oktatáson kívül nem vették súlyának megfelelően számításba sem az alaputatások, sem a gyakorlati kutatások, a termelőüzemekkel való együttműködés terén. Mondhatnánk: nem tartottak igényt és nem teremtettek lehetőséget szellemi kapacitásuk jobb kihasználására. Az egyetemi tanszékeket — kissé paradox módon — az terelte a gyakorlati kutatások felé, hogy fő feladatukra, a színvonalas oktatásra nem volt elég pénzük. Elavult technikai felszereléssel, idejétmúlt működési feltételek között nem tudván dolgozni, keresték az anyagi helyzetükön, munkakörülményeiken való javítás lehetőségeit, s ezért is fordultak a gyakorlat felé. Kezdetben jórészt személyes kapcsolatokon múlott egy-egy ipari megbízás, a termelőcégekkel való kooperáció. Később alakult bizonyos fokú koordináció az MTESZ-en keresztül, a SZAB-on belül; legújabbban pedig sokat várnak a szerveződő szegedi innovációs parktól, ami az egyetemen elért alaputatási eredmények gyakorlati bevezetéséhez nyújtana hatékony segítséget.

Objektív és szubjektív tényezők egyaránt hátráltatták s ma is fékezik az egyetemi intézetek és a vállalatok, szövetkezetek együttműködését. Közismert, központi — s itt is ható — gond, hogy a termelőüzemek még nem érdekelték igazán a megbízások kutatásokra épített műszaki fejlesztésben, a kutatók pedig eredményeik gyakorlati alkalmazásának megteremtésében nem érdekelték. Az anyagi és erkölcsi érdekeltség visszasszárta a kutatókat az itteni természet-tudósok számára problémát, hátrányt jelent az is, hogy Szegeden és környékén sem a biológiai iparnak,

sem a vegyiparnak nincsenek igazán jelentős bázisai, amelyek igényelnék az egyetemi tanszékeken dolgozók konkrét szakmai segítségét. Az itt működő üzemektől, szövetkezetektől nem kaptak elég megbízást, ezért a gyakorlatot szolgáló kutatásokat elsősorban budapesti vagy más városokbeli cégek felkérésére végezték. A „hazai pálya” felé fordulást persze fontosnak tartják, ezért örülnek például a Medikémia vagy az Universal Isz eseti megbízásainak, vagy legújabbban az NKFV-vel bontakozó kapcsolatnak. Aminek keretében a cél, hogy a kőolaj- és földgáztermékeket egyszerűbb, gazdaságosabb vegyipari eljárásokkal magasabb feldolgozottsági szintű, azaz a külföldi piacon magasabb áron értékesíthető áruvá alakítsák. Ennek érdekében a kémiai tanszékek, a mikrobiológiai tanszék és az olajipari szakemberek között már szerződéssel vállalt együttműködés van.

A termelőmunkában, a napi gyakorlati problémák megoldásában a megbízások kutatások révén — lehetőségeihez képest — aktívan közreműködött eddig is a kar — van tehát mire alapozni a bizakodást, hogy az új elképzeléseknek, feladatoknak meg tudnak felelni. Szeretnénk kutatási tevékenységük leginkább a kémiai és a biológiai vizsgálódások eredményeire tartott igényt a gyakorlat. A kémiai szakterületen számos, szabadalommal is hitelesített kutatási eredményt produkáltak, illetve sok millió devizaforintos importmegtakarító eljárásokat dolgoztak ki. Igen jelentősek például a kolloidkémiai tanszék olajbázisú fűzőiszapokkal végzett üzemi szintű kísérletei; öntödei forma- és magbevonóanyag-újításai. A Kőbányai Gyógyszerárnyaggyár a szegedi szövet-

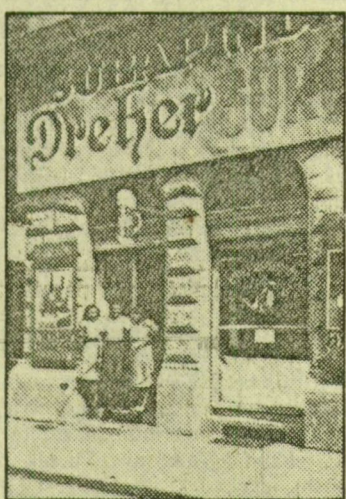
len és analitikai kémiai tanszék eredményei alapján gyárt a rákterápiában használatos gyógyszeranyagból injekciós oldatot, illetve a szerves kémiai tanszéken kidolgozott eljárással állítja elő az Elyson nevű vegyületet. A Reanal Finomvegyszergyár a szegedi szerveskémikusok feromonokkal (ivari csalogatóanyagokkal) végzett kísérletei, eredményei alapján gyárt és forgalmaz növényvédő anyagokat. Igen sokrétűek és eredményesek az alkalmazott kémiai tanszék munkatársainak kutatásai, melyek a zeolitok mielőbbi ipari alkalmazásba vételét célozzák, az üvegipariakkal, a földgáztermelő vállalattal, a BVK-val együttműködve. A mikrobiológiai tanszék a döntően törzsnemesítésre irányuló kutatásai mellett az elmúlt években a Zöldért, a Chinoin és az Universal Isz megbízásából végzett olyan kísérleteket, melyeknek eredményeit azóta a gyakorlatban folyamatosan hasznosítják. A biokémikusoknak a bioreaktorokkal végzett kutatásai kecsgetőek, s gyakorlati jelentőségük az környezetiszennyeződésekre, azok káros hatásainak leküzdésére irányuló vizsgálataik, például a Reanal Finomvegyszergyárral e téren való együttműködésük. A növényéleti tanszék munkatársai a növénytermesztéssel kapcsolatos gyakorlati problémák megoldásába kapcsolódtak be. A növénytani tanszéken tevékenykedők pedig a nemzetközivé vált Tiszakutatás szervezése mellett (megfigyeléseiket elsősorban a kiskörű vízlépcsőnél hasznosították) jelentős eredményeket értek el a KSZV-vel való együttműködés keretében kendertermesztési vizsgálataikkal, amiknek alapján a Kendertermesztési Rendszertudományi Központ új technológiát vezetett be és gazdaságosabban termel. A matematikai szakterületen a gyakorlati felhasználás tekintetében fontos kutatásokat végez az egyetem kibernetikai laboratóriuma. A kísérleti fizikai tanszék a lézertudományi kutatásokban játszik fontos szerepet, a gyakorlatban például a hazai kutatóhelyek festéklézerrel való ellátása az ő feladatuk. A földtudományi szakterületeken főként a hazai mangánércipar, szénhidrogén-kutatás, a környezetvédelem és a gazdasági tervezés terén értek el jelentős eredményeket.

A fenti néhány példa persze csak mutató a sokrétű tevékenységből. De erőteljesen jelzi, hogy van szellemi erőforrás, kutatói kapacitás a szegedi egyetemen a termelés, a gyakorlat diktálta feladatok megoldására is. Az országos kutatási főirányokban, tárcaszintű főirányokban és célprogramokban való aktív részvétel mellett futja az ipari, mezőgazdasági jellegű célkutatásokra — ha van igény azokra. Ha többet mer vállalni e téren a „megrendelő” is. Az eddigiek ugyanis azt mutatják, hogy a kockázatvállalásban eddig jórészt csak a szövetkezeti ipar jeleskedett. A vegyipari nagyüzemek sem szakmailag, sem pénzügyileg nem merik elkötelezni magukat egy-egy technológiai megoldás kifejlesztésére és bevezetésére. S bizony előfordul, hogy a kísérleti eredményeket csak a kutatási jegyzőkönyv dokumentálja, gyakorlati haszon nem, mert nem kerül sor az alkalmazásukra. A kutatóknak pedig nincs termelői visszajelzése és érdekeltsége, lehetősége sem abban, hogy „megéledjen a holt betű”.

Az MSZMP KB 1986. novemberi határozata, majd a műszaki fejlődés gyorsítását célzó határozat is abból indul ki, hogy a műszaki fejlesztés fő letéteményese a vállalat, a szövetkezet. Ezek azonban csak úgy birkózhatnak meg a reájuk váró nehéz feladatokkal, ha más erőforrásaik mellett a szellemiekre is ez eddigieknél jobban építenek. Ha felértékelik az emberi tényezőt, az alkotó ember szerepét is. Ha sokkal jobban számítanak például a felsőoktatási intézményekben tevékenykedőkre. Csak úgy alakulhat ki kölcsönös érdekeltségen alapuló együttműködés, ami a tudományos eredmények minél szélesebb körű gyakorlati alkalmazásával segíti elő gazdaságunk erősödését.

SZABÓ MAGDOLNA

Küldjön
egy
szegedi
fotót!

A fénykép megőröki és aztán őriz egy adott konkrét pillanatot, állapotot. Majd bekerül egy albumba, fiókba — vagy elkallódik. A közönség számára hozzáférhetetlenné válik. Pedig mennyi, de mennyi érdekes esemény, látvány rögzíthető annak idején? Hisz városunkban is hosszú múltra tekinthet vissza a hivatásos és az amatőr fényképezés. Ez adta az ötletet ahhoz, hogy olvasóinkhoz forduljunk: küldjenek szegedi fotókat lapunknak! A képeket — természetesen a nyomdai úton sokszorosítható minőségűket — folyamatosan közölnénk a DM-ben — ezáltal közkinccsé tehetnénk.

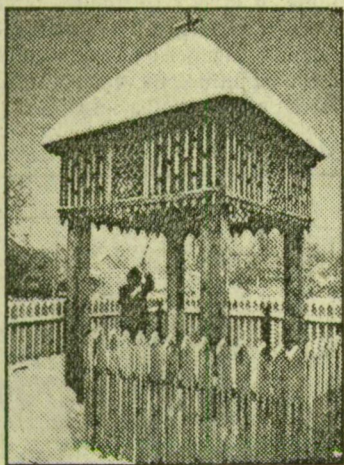
A régi időktől a hatvanas évek legelejéig készült felvételekre gondoltunk. Olyanokra, amelyeket annak idején hivatásos vagy amatőr fotós készített, s amelyek korabeli eseményt, városképet — házakat, utcákat, tereket, netán panorámát — rögzítenek. Esetleg jeles személyt — író, művészt, politikust, közéleti személyiséget — ábrázolnak. Az esemény persze tág fogalom, sok minden befér. „Esemény” lehet egy valahai létesítményavatás éppúgy, mint öntevékeny színjáték — vagy hivatásosok — produkciója, bál, gyűlés, felvonulás, ünnepség, építkezés, sportrendezvény, iskolai évzáró, egyesületi program...

Mindebből nagyjából remélhetőleg kiviláglik, mire is gondoltunk. Olyan felvételekre, amelyek egyrésztől valamilyen információt közölnek arról a korról, amelynek körülményei között születtek, másrésztől számot tarthatnak a közérdeklődésre.

További kérésünk: a beküldők néhány sorban írják meg, mit vagy kit ábrázol, és — hozzávetőlegesen — mikor készült a felvétel, melyet tulajdonosa nevének feltüntetésével szeretnénk közreadni hasábjainkon. A hozzánk eljuttatott felvételeket kívánságra visszaküldjük. Amennyi-

ben erre tulajdonosa nem tart igényt, akkor a fotók — szándékunk szerint — a múzeum helytörténeti gyűjteményét gazdagíthatják.

„Kedvesinálónak” mindjárt közre is adunk egy fotót, amelyet „Egy szegedi olvasójuk” aláírási levél mellékletként juttattak el hozzánk. A kép a harmincas évek végén készült, és az egykori, a Széchenyi téren működött Subapincét ábrázolja.

GYENES KÁLMÁN FOTÓI

